

Veileder i håndtering av erstatningskrav ved strømbrudd

À jour pr 22. mai 2006

INNHOOLD

1	TEMA	3
2	UTGANGSPUNKTER	3
3	FØRSTE SPØRSMÅL: HVEM FREMSETTER KRAV?	3
4	ANNET SPØRSMÅL: ER DET REKLAMERT I TIDE?	5
4.1	Forbrukerkunder	5
4.2	Næringskunder	6
5	TREDJE SPØRSMÅL: FORELIGGER DET KONTRAKTSBRUDD?	6
5.1	Forbrukerkunder	6
5.2	Næringskunder	7
6	FJERDE SPØRSMÅL: FORELIGGER DET ANSVARSGRUNNLAG?	7
6.1	Krav om erstatning fra forbrukerkunder: Kontrollansvar	7
6.1.1	Utbedring må være foretatt så hurtig som mulig	10
6.1.2	Nettselskapet må kunne dokumentere at årsaken ligger utenfor deres kontroll	10
6.2	Unntak fra hovedregelen: produktskader	10
6.2.1	Ansvar for produktskader – forbrukerkjøpsloven § 34	10
6.3	Krav om erstatning for direkte tap fra næringskunder: Uaktsomhetsansvar	11
6.3.1	Uaktsomhet	11
6.3.2	Hva skal til for at det skal foreligge uaktsomhet?	11
6.4	Krav om erstatning for indirekte tap fra næringskunder: Forsett	12
7	FEMTE SPØRSMÅL: FORELIGGER DET ÅRSAKSSAMMENHENG?	12
8	SJETTE SPØRSMÅL: HVA HAR NETTSELKAPET ANSVAR FOR?	13
8.1	Innledning	13
8.2	Forbrukerkunder	13
8.2.1	Årsaken til skaden ligger innenfor nettselskapets kontroll: ansvar for alt tap (med unntak av produktskader)	13
8.2.2	Nettselskapet har opptrådt uaktsomt: Ansvar også for skade på produkter som ikke har nær og direkte sammenheng med kundens bruk av elektrisk kraft	13
8.3	Næringskunder	14
8.3.1	Nettselskapet har opptrådt uaktsomt: Ansvar for direkte tap	14
8.3.2	Nettselskapet har opptrådt forsettlig: Ansvar også for indirekte tap	15
9	ERSTATNINGSUTMÅLING	15
9.1	Kun økonomisk tap erstattes	15
9.2	Avkortning ved medvirkning	16
9.3	Tapsbegrensningsplikt	16
10	FORELDELSE	17
11	FEIL I OVERLIGGENDE NETT – REGRESS	17
12	PRODUKTANSVAR – OBJEKTIVT ANSVAR VED ALVORLIGE SIKKERHETSMANGLER	17
12.1	Innledning	17
12.1.1	Sikkerhetsmangel	17
12.1.2	Hvilke skader omfattes av produktansvaret?	18
13	KORT OM FORHOLDET TIL FORSIKRINGSSELSKAPER	19

TEMA

Dette dokumentet tar sikte på å gi en veiledning med hensyn til hvordan man som nettselskap skal forholde seg når man blir møtt med krav om erstatning fra nettkunder som følge av strømbrydd eller andre uregelmessigheter ved den elektriske kraft som er levert.

Veiledningen omhandler primært erstatningskrav som følge av kontraktsbrudd. Produktansvaret gjennomgås imidlertid også i pkt 0.

I veiledningen gjennomgås det hvilket erstatningsansvar nettselskapet har og det gis praktiske råd om hva man kan kreve fra nettkunden med hensyn til dokumentasjon mv.

Veiledningen tar utgangspunkt i de vedtatte endringene i forbrukerkjøpsloven vedrørende salg av elektrisk kraft til forbrukere, samt EBLs anbefalte standard nettleievilkår for næringskunder slik disse foreligger per 22. mai 2006.

Vi gjør for ordens skyld oppmerksom på at endringene i forbrukerkjøpsloven foreløpig ikke har trådt i kraft.

UTGANGSPUNKTER

For at en nettkunde skal ha krav på erstatning for kontraktsbrudd må en rekke vilkår være oppfylt. For det første må kunden ha reklamert i tide, det må foreligge et kontraktsbrudd (se pkt 0) og de generelle vilkårene for erstatningsansvar – ansvarsgrunnlag (se pkt 6), årsakssammenheng (se pkt 0) og økonomisk tap (se pkt 0 og 0) må være oppfylt.

Det er videre grunn til å understreke at det i utgangspunktet er nettkunden som må dokumentere at han har blitt påført et tap og at alle andre vilkår for erstatning er oppfylt. Unntaket fra denne hovedregelen om bevisbyrde er at det i forhold til kontrollansvaret og ansvar for produktskader er nettselskapet som har plikt til å dokumentere at årsaken til skaden skyldes et forhold utenfor nettselskapets kontroll.

FØRSTE SPØRSMÅL: HVEM FREMSETTER KRAV?

Det er som kjent besluttet at salg av elektrisk kraft til forbrukere skal være underlagt forbrukerkjøpslovens regler. Forslaget er vedtatt med endelig virkning, men det er foreløpig ikke avgjort når de nye reglene vil tre i kraft.

Når endringene trer i kraft vil imidlertid forholdet mellom nettselskap og forbrukerkunder være underlagt andre og strengere regler enn hva som gjelder overfor næringskunder. Det er derfor svært viktig at nettselskapene heretter sørger for å innføre "riktig" type kontrakter/standardvilkår overfor henholdsvis forbrukerkunder og næringskunder. På denne måten kan man unngå situasjoner der for eksempel en kunde som faller inn under definisjonen "næringsdrivende" får levert kraft på forbrukervilkår, med den konsekvens at et eventuelt erstatningskrav fra denne kunden må vurderes med utgangspunkt i de strengere reglene som i utgangspunktet er beregnet på forbrukerforhold.

I det følgende legger vi til grunn at nettselskapene benytter seg av ulike, og "riktige", kontrakter overfor de ulike kundegrupper.

Det første som må avklares når man mottar et krav om erstatning er derfor om kravet er fremsatt av en **forbrukerkunde**, eller av en **næringskunde**.

Hvem fremmer krav?

Forbrukerkunder:
Fysiske personer som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.

Næringskunder:
Selskaper/privatpersoner som hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.

Hvilke regler gjelder?

**Forbrukerkjøpsloven
Standard nettleieavtale**

**EBLs anbefalte nettleievilkår
for næringskunder mv**

Det følger av EBLs anbefalte nettleievilkår for næringskunder at disse gjelder i avtaleforholdet mellom nettselskapet og nettkunder som ikke er å anse som forbrukere, jf definisjonen av forbruker i § 1 i forbrukerkjøpsloven.

Etter vår vurdering er det nærliggende å se det slik at en kunde er næringskunde dersom mer enn 50 % av kraftforbruket går til næringsvirksomhet.

ANNET SPØRSMÅL: ER DET REKLAMERT I TIDE?

Forbrukerkunder

For at kunden skal kunne ha krav på erstatning, må kunden ha gitt nettselskapet beskjed om at det har forekommet et kontraktsbrudd – kunden må ha *reklamert* overfor nettselskapet.

For forbrukerkunder fremgår reklamasjonsreglene av forbrukerkjøpsloven § 27. Av denne bestemmelsen fremgår det at en kunde mister retten til å gjøre gjeldende et kontraktsbrudd dersom han ikke gir nettselskapet beskjed om kontraktsbruddet *”innen rimelig tid etter at han eller hun oppdaget eller burde ha oppdaget”* dette.

At kunden skal ha oppdaget mangelen innebærer ikke nødvendigvis at kunden må ha inngående kunnskap om mangelen og dens konsekvenser. Det er tilstrekkelig at kunden har fått en viss oversikt som tilsier at det foreligger mangel og dessuten enkelte indikasjoner om mangelens omfang.

Fristen begynner ikke bare å løpe dersom nettkunden rent faktisk har fått kunnskap om at det foreligger mangel, jf over. Reklamasjonsfristen begynner også å løpe dersom nettkunden *burde* ha oppdaget dette.

Reklamasjonsfristens lengde er angitt til *”innen rimelig tid”*. Forbrukerkjøpsloven slår imidlertid fast at *”innen rimelig tid”* aldri kan være kortere enn to måneder, jf § 27 første ledd siste punktum.

Har det derimot gått *mer* enn to måneder fra kontraktsbruddet fant sted og til reklamasjon ble fremsatt må det imidlertid kunne kreves at det foreligger særlige forhold før man aksepterer at reklamasjonen er fremsatt *”innen rimelig tid”*.

Når det gjelder reklamasjonens innhold og form stilles det ikke andre krav enn at forbrukeren må ha gitt nettselskapet *”melding om at han eller hun vil påberope seg mangelen”*. Bestemmelsen er nøytral i den forstand at det ikke oppstilles noe krav om at det samtidig må anføres hvilken mangelssanksjon kunden krever (prisavslag, erstatning mv). Det må imidlertid kunne kreves at

vedkommende angir hvilket forhold som anses for å være en mangel. En generelt utformet klage over tingenes tilstand er ikke tilstrekkelig.

Forbrukerkjøpsloven oppstiller ingen øvrige krav med hensyn til hvordan en reklamasjon må fremsettes. Det gjelder for eksempel ikke noe krav om skriftlighet. En muntlig beskjed, epost eller lignende vil derfor være tilstrekkelig.

Næringskunder

Også for næringskunder er kravet at det må reklameres innen rimelig tid. Bestemmelsen i EBLs anbefalte nettleievilkår for næringskunder § 12-4 lyder som følger:

“Nettkunden taper sin rett til å gjøre en mangel gjeldende hvis han ikke innen rimelig tid etter at han oppdaget eller burde ha oppdaget den, gir nettselskapet beskjed om mangelen.”

Når det gjelder hvilket tidspunkt fristen begynner å løpe og kravet til reklamasjonens innhold mv, vises det til det som er sagt ovenfor under pkt 4.1.

Selv om bestemmelsen i nettleievilkårene for næringskunder er lik bestemmelsen som kommer til anvendelse overfor forbrukere, vil imidlertid vurderingen av hva som er å anse som *“innen rimelig tid”* kunne være annerledes overfor en næringskunde enn for en forbruker. I denne sammenheng vil det ofte være grunn til å stille strengere krav til en næringsdrivende enn til forbruker. Det må for eksempel kunne kreve at en næringskunde reagerer *raskt* etter at han har fått den nødvendige kunnskap om at det foreligger en mangel og kunden har en viss kjennskap til mangelens omfang. Minstekravet om minimum to måneders reklamasjonsfrist i forbrukerkjøpsloven gjelder ikke overfor næringskunder.

TREDJE SPØRSMÅL: FORELIGGER DET KONTRAKTSBRUDD?

Forbrukerkunder

Et grunnvilkår for at nettkunden skal kunne ha rett til sanksjoner (retting, erstatning, prisavslag el) er at det må foreligge et kontraktsbrudd fra nettselskapets side.

Med kontraktsbrudd på nettselskapets side siktes det til avvik fra den ytelse som er avtalt i nettleieavtalen og som ikke skyldes forhold nettkunden svarer for eller har risikoen for.

Forhold som nettkunden selv svarer for/har risikoen for vil i første rekke være *feil i kundens eget anlegg*, for eksempel jordfeil, defekte sikringer, skade på inntak eller lignende. I den grad det er slike forhold som er årsaken til kundens påståtte tap, foreligger det *ikke* kontraktsbrudd fra nettselskapets side. Kundens krav om erstatning kan i så fall avslås med den begrunnelse at det ikke foreligger noe kontraktsbrudd og at det dermed heller ikke er grunnlag for erstatning.

Foreliggende standard nettleieavtale for forbrukere inneholder ingen omfattende, uttrykkelig regulering av de krav som kunden kan stille til nettselskapets ytelse. Nettselskapene er imidlertid gjennom forskrift pålagt å overholde nærmere bestemte krav til den ytelse som leveres til sluttbrukerne (leveringskvalitetsforskriften).¹ Det er derfor naturlig at nettselskapets ytelse vurderes med utgangspunkt i de krav som fremgår av leveringskvalitetsforskriftens bestemmelser, sammenholdt med hva som eventuelt måtte fremgå av avtalen mellom nettselskapet og den aktuelle kunden.

---

¹ Forskrift av 30. november 2004 nr 1557 "Forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet".

I forlengelsen av ovennevnte nevner vi ellers at selv om utgangspunktet er at avbrudd i strømforsyningen er å anse som en kontraktsrettslig mangel/forsinkelse, så tas det også uttrykkelig forbehold om utkoblinger som er nødvendig av hensyn til *"ettersyn, vedlikehold og utvidelser av eget nett eller andre nettkunders anlegg"*. Er det snakk om en planlagt utkobling fra nettselskapets side, begrunnet i et av disse forholdene, vil en strømstans derfor likevel ikke være å anse som et kontraktsbrudd. Dette følger av nettleieavtalen § 4 som omhandler *"nettleieavtalens virkeområde og forutsetninger"*, jf § 4-3.

Vi påpeker imidlertid at dersom nettselskapet ikke *"så langt det er mulig"* har varslet berørte nettkunder *"direkte eller på annen egnet måte"* vil det likevel kunne foreligge et kontraktsbrudd, jf § 8-2. Dette innebærer at nettselskapet (for å unngå kontraktsbrudd ved varslede avbrudd) innenfor rimelighetens grenser må ha gjort en innsats for å forsøke å varsle berørte nettkunder.

Næringskunder

Med kontraktsbrudd fra nettselskapets side siktes det til avvik fra den ytelse som følger av leveringskvalitetsforskriften, sammenhold med det som er avtalt i nettleieavtalen og som ikke skyldes forhold nettkunden svarer for eller har risikoen for.

Nettselskapet kan midlertidig begrense eller kople ut uttaket hos nettkunden dersom det er nødvendig *"for eksempel av hensyn til ettersyn, vedlikehold, feilsøking eller feilretting, fornyelse, ombygging eller utvidelser av eget nett eller andre nettkunders anlegg mv"*, jf nettleievilkår for næringskunder § 4-3.

Avbrudd eller spenningsvariasjoner som skyldes ovennevnte forhold regnes ikke som kontraktsbrudd. Tilsvarende gjelder dersom offentlige pålegg medfører begrensninger i overføringen, jf § 4-4.

Dersom planlagt arbeid vil medføre utkopling eller begrensning i uttaket, skal nettkunden som hovedregel varsles direkte eller på annen egnet måte, jf § 8-2.

Kontraktsbrudd:

Forskriftsstridige og/eller kontraktsstridige avbrudd/spenningsavvik/andre avvik i leveringskvalitet som ikke skyldes nettkundens

FJERDE SPØRSMÅL: FORELIGGER DET ANSVARSGRUNNLAG?

Krav om erstatning fra forbrukerkunder: Kontrollansvar

Overfor forbrukerkundene har nettselskapet et såkalt **k kontrollansvar**, jf forbrukerkjøpsloven § 33 annet ledd, jf § 24. Kontrollansvaret gjelder i utgangspunktet for ethvert tap som forbrukeren måtte bli påført som følge nettselskapets kontraktsbrudd.

Kontrollansvar → ansvar for tap

Dette innebærer at nettselskapet ved kontraktsbrudd (og forutsatt at øvrige vilkår er oppfylt) er ansvarlig for det tap dette har påført forbrukerkunden *med mindre* nettselskapet kan godtgjøre at det inntrufne skyldes:

“hindring utenfor hans eller hennes [nettselskapets] kontroll, som selgeren [nettselskapet] ikke med rimelighet kunne ventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden eller å unngå eller overvinne følgene av.”

Kontrollansvaret er et strengt ansvar. Det skal mye til før nettselskapet fritas for ansvar etter denne bestemmelsen. Det forhold at nettselskapet har opptrådt med alminnelig aktsomhet i forbindelse med utførelsen av sine oppgaver er i seg selv ikke tilstrekkelig for å fritas for ansvar.

Kontrollansvaret innebærer at nettselskapet først vil være ansvarsfri dersom *årsaken* til det inntrufne kan sies å være et forhold som ligger utenfor nettselskapets kontroll. Samtidig må det heller ikke med rimelighet kunne ventes at nettselskapet kunne *ta den aktuelle hindringen i betraktning* på tidspunktet da det ble inngått nettleieavtale med den aktuelle kunden. (I tillegg må det heller ha vært mulig å unngå eller overvinne følgene av denne hindringen.)

Det generelle utgangspunktet for vurderingen av om noe er innenfor eller utenfor et nettselskaps kontroll, er at alt som kan føres tilbake til forhold ved drift og vedlikehold av nettet eller nettselskapets virksomhet for øvrig, faller *innenfor* kontrollsfæren.

nettselskapets kontrollsfære:

Alt som kan tilbakeføres til forhold ved drift og vedlikehold av nettet eller nettselskapets virksomhet for øvrig.

Det følger av dette utgangspunktet at eventuelle feil som begås av nettselskapets ansatte, eksempelvis at det foretas feilkoblinger eller lignende, er forhold som faller innenfor nettselskapets kontroll. I slike situasjoner vil nettselskapet derfor være ansvarlig for eventuelt tap kunden måtte bli påført som følge av det inntrufne.

Ovennevnte innebærer videre at nettselskapet som den store hovedregel også har ansvar for defekt utstyr og teknisk svikt i nettet. Et nettselskap må med andre ord sørge for nødvendig vedlikehold av nettet, herunder sørge for utskiftning av gamle, utslitte eller ødelagte anleggsdeler/komponenter, og for øvrig drive nettvirksomheten på forsvarlig vis. I den grad strømbrudd eller andre feil skyldes svikt i forhold til dette, vil selskapet i utgangspunktet også være erstatningsansvarlig for eventuelt tap dette måtte forårsake på kundenes hånd.

Foruten ovennevnte vil tilleggsvilkåret om at nettselskapet heller ikke må ha hatt anledning til å ta en omstendighet i betraktning på avtaletidspunktet medføre at man også kan holdes ansvarlig for en rekke forhold som et nettselskap i utgangspunktet ikke kan sies å ha noen reell, praktisk påvirkningsmulighet i forhold til.

I den grad en mangel/forsinkelse ved kraftleveransen skyldes påvirkninger på kraftnettet som selskapet med rimelighet *kunne* ventes å ha tatt i betraktning på det tidspunktet det ble inngått nettleieavtale med forbrukeren, så vil nettselskapet bli holdt ansvarlig for dette.

Praktiske eksempler i denne sammenheng vil for eksempel kunne være feil og mangler som følge av lynnedslag, trefall over linjen, uvær, snøfall og ising eller skader som oppstår som følge av fugl og ekorn på linjen. I utgangspunktet er det lite et nettselskap rent praktisk kan foreta seg for å

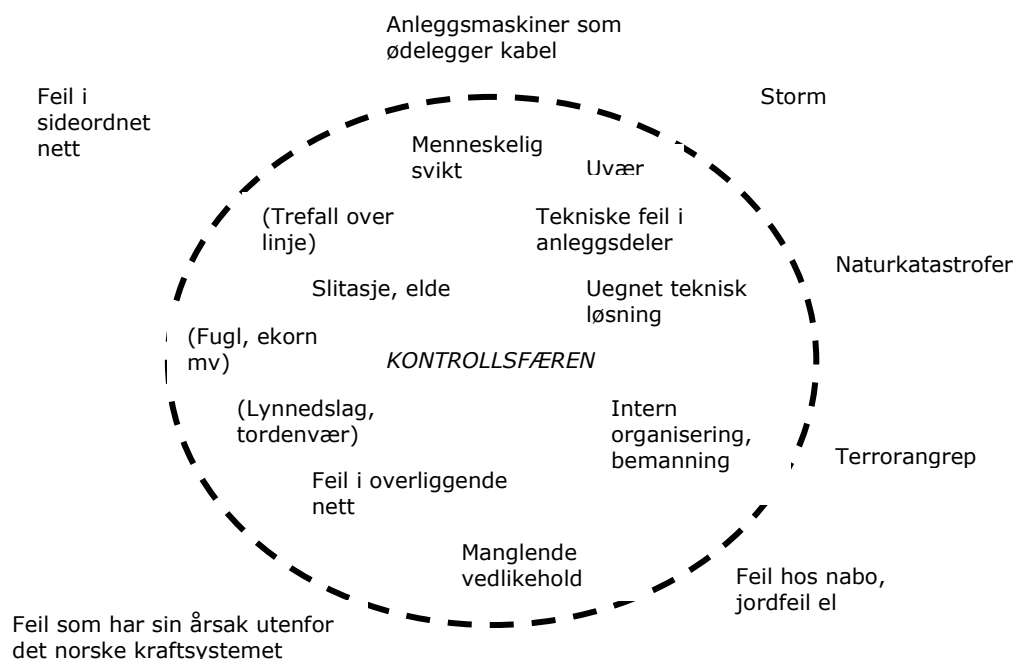
forhindre at denne typen forhold inntreffer. Eier/driver man overføringsnett i Norge er imidlertid dette forhold som man helt klart kan forestille seg at vil kunne inntreffe med jevne mellomrom. Ovennevnte tilleggsvilkår medfører at nettselskapet dermed kan holdes ansvarlig for tap som en forbrukerkunde måtte bli påført som følge av slike forhold.

Det er imidlertid verdt å merke seg at stikkordet i denne sammenheng er hvorvidt den aktuelle omstendigheten kan sies å ha vært *påregnelig* i det konkrete tilfellet. Det ligger en begrensning i dette i den forstand at dersom det et år for eksempel skulle komme uvanlig store mengder snø i et område der man erfaringsmessig opplever helt andre værforhold, så vil dette etter omstendighetene kunne sies å falle utenfor hva som må sies å være påregnelig for nettselskapet som driver overføringsnettet i dette området. Tilsvarende vil også for eksempel svært kraftig uvær (storm, orkan mv) i et område der dette svært sjelden forekommer kunne tenkes å falle utenfor hva et nettselskap må anse som påregnelig.

I forarbeidene til de nye forbrukerkjøpsreglene har lovgiver lagt til grunn at hva som til syvende og sist vil være å anse som henholdsvis påregnelig/ikke påregnelig og innenfor/utenfor nettselskapenes kontroll, må fastlegges gjennom fremtidig praksis. Dette innebærer at nettselskapene nå i startfasen, gjennom utøvelsen av de nye ansvarsreglene, vil ha muligheten til å påvirke hvilket innhold disse til slutt vil få. Det er derfor viktig at nettselskapene i fremtiden foretar en grundig vurdering av hvert enkelt erstatningskrav som mottas fra en forbrukerkunde, med tanke på hvorvidt årsaken til tapet kan sies å falle innenfor den mengden av omstendigheter som et nettselskap skal være ansvarlig for.

Avslutningsvis under dette punktet vil vi også understreke at det i forarbeidene til de nye endringene i forbrukerkjøpsloven er lagt til grunn at nettselskapet skal kunne holdes ansvarlig for feil som oppstår i *overordnede nett*. Denne typen feil anses altså å falle innenfor nettselskapets kontroll. Feil i *sideordnede nett* er derimot antatt å falle utenfor.

Oversikt: Forhold som typisk anses utenfor/innenfor kontroll

Utbedring må være foretatt så hurtig som mulig

I forlengelsen av ovennevnte nevner vi kort at uavhengig av hva som var årsaken til at det oppstod en feil i nettet, vil nettselskapet ha en plikt til å utbedre dette "uten ugrunnet opphold", jf leveringskvalitetsforskriften § 2-1 første ledd. I og med at leveringskvalitetsforskriftens bestemmelser er å anse som retningsgivende for hvilken ytelse det enkelte nettselskap er kontraktsmessig forpliktet til å prestere, vil den praktiske betydningen av denne bestemmelsen være at med mindre nettselskapet utbedrer oppståtte feil med nødvendig hurtighet, vil ansvar på et eller annet tidspunkt kunne inntre, til tross for at årsaken til feilen i utgangspunktet må sies å ha vært et forhold som lå utenfor nettselskapets kontroll.

Feil må utbedres så fort som mulig.

Ellers: Fare for erstatningsansvar.

Nettselskapet må kunne dokumentere at årsaken ligger utenfor deres kontroll

Vi gjør videre oppmerksom på at dersom det foreligger ansvarsfrie omstendigheter, er det nettselskapets plikt å "godtgjør[e]" dette, jf forbrukerkjøpsloven § 24 annet ledd. Det er altså ikke slik at det påligger kunden å dokumentere at det foreligger ansvar på nettselskapets hånd.

Ovennevnte innebærer at nettselskapet, for å unngå ansvar, på en eller annen måte også må kunne dokumentere at det er overveiende sannsynlig at årsaken til det inntrufne skyldes forhold som ligger utenfor nettselskapets kontroll. I den grad dette ikke følges opp, eventuelt at nettselskapet ikke har noen sannsynlig forklaring på hva som kan ha vært årsaken til at den aktuelle feilen oppstod, har blant annet Elklagenemnda i stor grad lagt til grunn at nettselskapet er ansvarlig, kun under henvisning til at det aktuelle nettselskapet ikke har godtgjort at skaden skyldes årsaker utenfor kontroll.

Nettselskapet må kunne dokumentere at årsaken til skaden(e) ligger utenfor kontroll for å være ansvarsfri.

Unntak fra hovedregelen: produktskader

Ansvar for produktskader – forbrukerkjøpsloven § 34

Forbrukerkjøpsloven inneholder ett unntak fra hovedregelen om kontrollansvar for alt økonomisk tap. I § 34 gis det særlige bestemmelser om ansvar for såkalte produktskader. Bestemmelsens to første ledd lyder som følger:

"Selgerens erstatningsansvar for tap som følge av en mangel omfatter, foruten skade på salgstingen selv, også skade på gjenstander som salgstingen brukes til fremstilling av, eller som har nær og direkte sammenheng med salgstingens forutsatte bruk.

For andre produktskader enn dem som er nevnt i første ledd, kan forbrukeren kreve erstatning med mindre selgeren godtgjør at tapet ikke skyldes feil eller forsømmelse på selgerens side.”

Dette innebærer at dersom mangler ved levert kraft forårsaker skader på ulike typer av gjenstander (produkter) hos forbrukeren, så er nettselskapet kun erstatningsansvarlig for dette dersom nettselskapet har opptrådt uaktsomt. Det er verdt å merke seg at bevisbyrden også her er lagt til nettselskapet. Det er altså nettselskapet *selv* som må sannsynliggjøre at man har opptrådt med tilstrekkelig aktsomhet.

Unntaksregelen gjelder imidlertid bare i den grad det aktuelle produktet ikke kan sies å ha *“nær og direkte sammenheng”* med den *“forutsatt[e] bruk[en]”* av den elektriske kraften. I praksis betyr dette at det kun er andre gjenstander enn selve det elektriske anlegget og forbrukerens ulike elektriske apparater som vil være omfattet av den aktuelle unntaksbestemmelsen. Se nærmere om dette under punkt 8.2.1 under.

Krav om erstatning for direkte tap fra næringskunder: Uaktsomhetsansvar

Uaktsomhet

Overfor næringskunder er nettselskapet ansvarlig for såkalt direkte tap dersom skaden er forvoldt ved *“uaktsomhet fra nettselskapets side”*, jf nettleievilkår for næringskunder § 12-1. Se nærmere om direkte tap under punkt 8.3.1 under.

Hva skal til for at det skal foreligge uaktsomhet?

Uaktsomhet er avvik fra forsvarlig handlemåte. Spørsmålet er dermed om nettselskapet (kunne og) burde ha handlet annerledes. Ved vurdering av hva som regnes som forsvarlig, legges det vekt på en rekke ulike momenter. De ulike momentene refererer seg imidlertid i utgangspunktet til objektive forhold og ikke til den aktuelle skadevolder. Dersom en montør har forårsaket et strøbrudd spør man altså ikke konkret hva som kan kreves av denne bestemte montøren. Det avgjørende er hva som generelt kan kreves av en montør under utførelse av den aktuelle oppgaven.

Et viktig moment ved vurderingen av om nettselskapets ansatte har opptrådt uaktsomt vil være hvorvidt sikkerhetsbestemmelser i lov og forskrift er oppfylt. Utgangspunktet ved overtredelse av sikkerhetsbestemmelser eller andre krav gitt ved forskrifter er at handlingen anses uaktsom og at det dermed foreligger ansvar. Det kan imidlertid være tilfeller hvor det rent faktisk ikke er mulig å overholde reglene. I så fall vil overtredelse ikke nødvendigvis medføre uaktsomhet.

Dersom nettselskapet/dets ansatte har overholdt de regler og forskrifter som er gitt er utgangspunktet at handlemåten ikke kan karakteriseres som uaktsom.

Overtredelse av nettselskapets egne interne regler og retningslinjer for hvordan ulike arbeidsoppgaver skal utføres og hvilke forhåndsregler som skal tas, kan også få betydning for aktsomhetsvurderingen.

Elektrisk kraft har et stort skadepotensial. Ved arbeid i forbindelse med strømførende kabler og ledninger, vil det derfor bli stilt strenge krav til sikkerhet og aktsomhet.

Nettselskapet vil være ansvarlig selv om det ikke er klart hvem av nettselskapets ansatte som har forårsaket feilen. Nettselskapet er videre ansvarlig for både anonyme feil og feil hvor det er flere ansattes forhold som *til sammen* må karakteriseres som uaktsom opptreden.

Krav om erstatning for indirekte tap fra næringskunder: Forsett

Etter nettleievilkår for næringskunder § 12-2 er nettselskapet kun ansvarlig for indirekte skader og tap (følgeskader) dersom skaden er forvoldt ved forsett fra nettselskapets side. Når det gjelder hva som regnes som indirekte tap, vises det til pkt 8.3.2. Bestemmelsen i § 12-2 lyder som følger:

“Nettselskapet er ikke ansvarlig for indirekte skader og tap som påføres anleggseier eller nettkunde med mindre skaden er forvoldt ved forsett fra nettselskapets side.”

For at det skal foreligge et forsettlig kontraktsbrudd må det foreligge en *“bevisst tilsidesettelse av kvalitetssikringsprosedyrer som er helt sentrale for et vellykket resultat, og som følger direkte av kontrakten, eller må anses som en kontraktmessig forpliktelse p.g.a. lovgivning eller faste faglige normer”*.² Det er imidlertid ikke noe krav om at skaden er ønsket.

Forsett:
Bevisst tilsidesettelse av sentrale kvalitetssikringsprosedyrer.

Det skal svært mye til før kravet om forsett er oppfylt.

Vi gjør for ordens skyld oppmerksom på at det ikke er gitt at en domstol vil akseptere at nettselskapet *kun* er ansvarlig for næringsdrivendes indirekte tap dersom nettselskapet har opptrådt *forsettlig*. Rettspraksis og teori oppstiller visse grenser for hvilket ansvar man kan fraskrive seg, og det kan derfor tenkes at nettselskapet også vil bli holdt ansvarlig for indirekte tap som skyldes *grovt uaktsom opptreden* fra nettselskapets side. For at en opptreden skal kunne karakteriseres som grovt uaktsom, kreves det at det foreligger *“en kvalifisert klanderverdig opptreden som foranlediger sterke bebreidelser for mangel på aktsomhet”*.³

Dersom nettselskapet har forårsaket tap ved slik sterkt klanderverdig opptreden, vil vi anbefale at nettselskapet kontakter juridisk rådgiver dersom det er snakk om større erstatningskrav.

FEMTE SPØRSMÅL: FORELIGGER DET ÅRSAKSSAMMENHENG?

For at det skal foreligge erstatningsansvar er det et alminnelig krav om at det må foreligge tilstrekkelig årsakssammenheng mellom den ansvarsbetingende handlingen og skaden. Dette gjelder uansett hvilket ansvarsgrunnlag som er aktuelt.

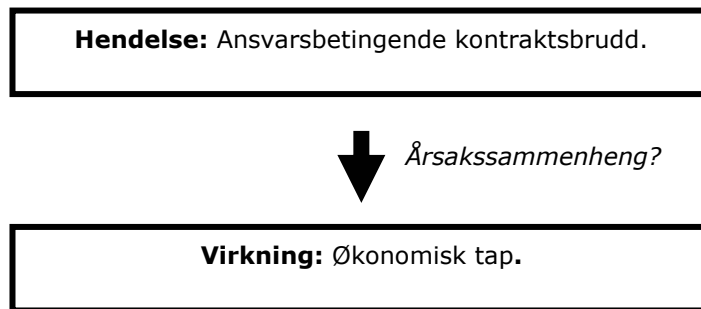
Dersom en nettkunde har blitt påført et tap må nettkundens tap skyldes nettselskapets erstatningsbetingende opptreden for at nettselskapet skal kunne holdes erstatningsansvarlig.

Kontrollspørsmål:

² Hagstrøm, Obligasjonsrett side 467.

³ Hagstrøm, Obligasjonsrett side 467.

- Har det forekommet en feil i den aktuelle delen av nettet i det angitte tidsrommet?
- Kan den feilen som har forekommet ha forårsaket den skaden kunden hevder å ha blitt påført?

SJETTE SPØRSMÅL: HVA HAR NETTSELSKAPET ANSVAR FOR?

Innledning

Hvilket tap nettselskapet har ansvar for avhenger av hvilket ansvarsgrunnlag som foreligger.

I forbrukerforhold er nettselskapet i utgangspunktet ansvarlig for *ethvert tap* kunden har lidt dersom det foreligger kontrollansvar. Ansvar for skader på *produkter* ut over selve det elektriske anlegget samt ulikt elektrisk utstyr forutsetter derimot at nettselskapet har optrådt uaktsomt, jf punkt 8.2.2.

I næringsforhold er nettselskapet ansvarlig kun for direkte tap dersom nettselskapet har optrådt uaktsomt. Ansvar for indirekte tap, i tillegg til direkte tapsposter, inntreer først dersom nettselskapet har optrådt forsettlig. Under punkt 8.3 under vil vi gjennomgå hvilke tapsposter som regnes som *direkte* og hvilke tap som må regnes som *indirekte* tapsposter i de ulike tilfellene.

Forbrukerkunder

Årsaken til skaden ligger innenfor nettselskapets kontroll: ansvar for alt tap (med unntak av produktskader)

Dersom årsaken til skaden ligger innenfor nettselskapets kontroll, vil nettselskapet i utgangspunktet måtte erstatte ethvert økonomisk tap kunden har lidt i den grad tapet kan sies å være en følge av kontraktsbruddet. Det eneste unntaket fra dette gjelder skader på andre *produkter* enn kundens elektriske anlegg samt ulikt elektrisk utstyr.

Nettselskapet har optrådt uaktsomt: Ansvar også for skade på produkter som ikke har nær og direkte sammenheng med kundens bruk av elektrisk kraft

Unntaksregelen for produktskader gjelder i den grad det aktuelle produktet ikke kan sies å ha "*nær og direkte sammenheng*" med den "*forutsatt[e] bruk[en]*" av den elektriske kraften.

Kundens elektriske anlegg og ulikt elektrisk utstyr vil alltid være å anse for å ha nær og direkte sammenheng med forutsatt bruk av elektrisk kraft. Unntaksregelen kommer derfor bare til anvendelse dersom det oppstår skader på ulike gjenstander som forbrukeren måtte ha utover dette. Som eksempler kan nevnes ulikt interiør, møbler mv.

I forlengelsen av ovennevnte gjør vi oppmerksom på at det etter vår oppfatning vil være naturlig å anse huset, det vil si selve bygningsmassen, som et elektrisk anlegg er montert i, som et "produkt" som må sies å ha en nær og direkte sammenheng med bruken av den kraft som nettselskapet leverer. Husbrann vil således ikke være omfattet av unntaket i § 34. Den praktiske konsekvensen av dette er at dersom kortslutning i det elektriske anlegget forårsaker brann slik at huset brenner ned, så vil nettselskapet være erstatningsansvarlig for dette etter reglene om kontrollansvar.

Næringskunder

Nettselskapet har opptrådt uaktsomt: Ansvar for direkte tap

Næringskunders direkte tap ved avbrudd og spenningsfeil omfatter tap som er en direkte og nærliggende følge av kontraktsbruddet. Direkte tap avgrensens mot tapsposter som regnes som *indirekte tap*, se pkt 0.

I praksis vil *direkte* tapsposter først og fremst være tap som følge av skade på næringskundens elektriske anlegg samt tilknyttede elektriske apparater. Tapsposter som påløper som følge av andre typer skader (tapt omsetning mv) vil i det alt vesentlige være å anse som *indirekte*.

Direkte tap:

Skader på kundens elektriske anlegg, tilknyttede elektriske apparater og gjenstander som står i nær og direkte sammenheng med anlegget eller apparatenes forutsatte bruk.

Nettselskapet har opptrådt forsettlig: Ansvar også for indirekte tap

Etter nettleievilkårene for næringskunder § 12-1 regnes følgende tapsposter som indirekte tap:

- *”tap som følge av minsket eller bortfalt produksjon eller omsetning (driftsavbrudd)*
- *”tapt fortjeneste som følge av at en kontrakt med tredjemann faller bort eller ikke blir riktig oppfylt*
- *”tap som nettkundens kunder har lidt*
- *”tap som følge av skade på annet enn nettkundens anlegg, apparater eller annet enn gjenstander som har nær og direkte sammenheng med anlegget eller apparatenes forutsatte bruk*
- *”tap som følge av brannskader på bygninger mv.”*

For denne typen tapsposter vil nettselskapet kun være ansvarlig dersom skaden er voldt ved forsett fra nettselskapets side (se pkt 6.4).

Indirekte tap:
Tap i næring, tapt omsetning, brannskade på bygninger mv.

ERSTATNINGSMÅLING

Kun økonomisk tap erstattes

Utgangspunktet i norsk rett er at man kun er erstatningsansvarlig for skadelidtes *økonomiske tap*. Alle skader og alt tap skal omregnes til en pengeverdi. Et ødelagt sikringssskap skal med andre ord i utgangspunktet erstattes med et pengebeløp tilsvarende verdien av det ødelagte skapet og ikke et nytt sikringssskap. Det alminnelige utgangspunktet er også at all erstatning skal utbetales på en gang.

Selv om dette er utgangspunktet står selvfølgelig skadelidte og skadevolder fritt til å avtale en annen ordning. Dersom nettselskapet tilbyr seg å sette opp et nytt sikringssskap el og skadelidte aksepterer dette, er det ingen ting i veien for en slik løsning.

Når det gjelder fastsettelse av erstatningsbeløpet, er utgangspunktet at dette skal tilsvare differansen mellom skadelidtes stilling, dersom skaden ikke hadde skjedd og skadelidtes nåværende stilling. Skadelidte har dermed krav på erstatning for selve tingskaden og eventuelle merutgifter.

Skadelidte har imidlertid *ikke* krav på å bli stilt bedre enn hvordan situasjonen ville ha vært dersom skaden ikke hadde inntrådt. Eventuelle fordeler eller gevinster som skadelidte har fått på grunn av skaden skal dermed komme til fradrag i erstatningen.

Det er nettkunden som er ansvarlig for å dokumentere hvilket tap han har hatt. Nettselskapet kan kreve at nettkunden fremlegger kvitteringer eller annen dokumentasjon før erstatning utbetales.

Nettkunden må dokumentere sine tap.

Nettselskapet kan kreve kvittering eller annen dokumentasjon.

Avkortning ved medvirkning

I næringsforhold kan nettselskapets ansvar settes ned eller eventuelt falle bort dersom nettkunden har medvirket til eget tap eller ikke iverksatt nødvendige sikkerhetstiltak for å beskytte tekniske apparater og utstyr. Dette følger av bestemmelsen i nettleievilkår for næringskunder § 12-7. Bestemmelsen lyder som følger:

“Dersom nettkunden har medvirket til mangelen, skaden eller tapet ved egen skyld, kan nettselskapets ansvar settes ned eller falle bort, jf skadeserstatningsloven av 13. juni 1969 § 5-1.

Nettselskapet er under ingen omstendighet ansvarlig for skade og tap som den elektriske kraft forårsaker dersom nettkunden ikke har sikret apparater og utstyr med vern eller andre tiltak for de påkjenninger som utstyret må påregnes å kunne bli utsatt for, jf for eksempel forskrift om elektriske lavspenningsanlegg av 6. november 1998 nr 1060 og NEK 400 (Norsk elektroteknisk norm – elektriske lavspenningsinstallasjoner).

Nettkunder som er særlig avhengig av sikker og stabil strømleveranse plikter selv å iverksette egnede sikkerhetstiltak, for eksempel anskaffelse av nødstrømsaggregat, alternativ energiforsyning eller lignende. Unnlattelse av å iverksette slike egnede sikkerhetstiltak kan medføre at eventuell erstatning nedsettes eller bortfaller.”

Forbrukerkjøpsloven inneholder ingen tilsvarende uttrykkelig regulering av spørsmålet om avkortning som følge av *medvirkning fra forbrukerens side*. Vi antar imidlertid at det også i forbrukerforhold vil kunne være adgang til å redusere en eventuell erstatningsutbetaling som følge av medvirkning fra kunden. I den grad forbrukeren har medvirket til de skader som har oppstått vil det uansett kunne stilles spørsmålstegn ved hvorvidt det foreligger tilstrekkelig årsakssammenheng mellom nettselskapets forhold og den skaden som har oppstått. I et medvirkningstilfelle vil jo det inntrufne, i alle fall delvis, ha sin årsak i forhold på kundens side.

Tapsbegrensningsplikt

I tillegg til plikt til å beskytte seg mot tap har nettkundene en plikt til å forsøke å begrense sitt tap når skaden først har skjedd.

For næringskunder følger denne plikten uttrykkelig av bestemmelsen i nettleievilkår for næringskunder § 12-8:

“Nettkunden plikter ved rimelige tiltak å søke å begrense sitt tap. Forsømmer nettkunden dette, må han selv bære den tilsvarende del av tapet.”

For forbrukerforhold følger tilsvarende av forbrukerkjøpsloven § 54.

FORELDELSE

Dersom det er mer enn tre år side skaden har inntruffet, *kan* erstatningskravet være foreldet etter reglene i foreldelsesloven.

Dette er en mulighet som man må være klar over ved behandling av gamle krav, men vi går ikke nærmere inn i reglene om foreldelse her.

FEIL I OVERLIGGENDE NETT – REGRESS

Forbrukerkjøpslovens regler innebærer som nevnt at nettselskapet, *overfor forbrukerkunder*, vil være ansvarlig for feil i overliggende nett. I forarbeidene til forslag til endringer i forbrukerkjøpsloven (lovregulering av strømvavtaler) uttaler departementet at det er nærliggende å se overliggende nett som *“noen annen i tidligere salgsledd”* som nettselskapet i utgangspunktet er ansvarlig for.⁴

Det er nærliggende å anta at departementets uttalelse også vil kunne ha betydning *utenfor* forbrukertilfellene.

I den grad kunden holder nettselskapet ansvarlig for forhold som har sin årsak i et overliggende nett, vil nettselskapet naturlig nok ha anledning til å kreve regress hos den som er den reelle skadevolderen (overliggende nett). Hvorvidt det er adgang til regress vil avhenge av hvorvidt hendelsen innebærer et brudd på avtalen mellom nettselskapet i overliggende og underliggende nett, og vil dessuten avhenge av hvilke ansvarsbestemmelser som finnes i disse kontraktene.

PRODUKTANSVAR – OBJEKTIVT ANSVAR VED ALVORLIGE SIKKERHETSMANGLER

Innledning

Nettselskapet vil på visse vilkår kunne være ansvarlig på objektivt ansvar etter reglene i produktansvarsloven, jf produktansvarsloven § 1-2.

Produktansvaret:

Objektivt ansvar ved vesentlige spenningsavvik.

Sikkerhetsmangel

For at det skal oppstå ansvar etter produktansvarsloven må skaden skyldes en såkalt sikkerhetsmangel. Produktansvarsloven § 2-1 første ledd lyder som følger:

“Produsenten plikter å erstatte skade som hans produkt volder og som skyldes at det ikke byr den sikkerhet som en bruker eller allmennheten med rimelighet kunne vente (heretter kalt sikkerhetsmangel). Ved vurderingen av den sikkerhet som kunne ventes, tas hensyn til alle forhold som har sammenheng med produktet, dets presentasjon, markedsføring og påreknelige bruk.”

⁴ Ot prp nr 114 (2004-2005) side 90.

Hvorvidt produktet hadde en sikkerhetsmangel beror på en skjønnsmessig vurdering. Det er ingen klart definerte kriterier for hva som er å anse som en sikkerhetsmangel. Vurderingen skal knyttes til de krav med hensyn til sikkerhet som forbrukeren med rimelighet kan stille. Det alminnelige utgangspunktet er at produkter skal være ufarlige ved vanlig bruk.

Ikke alle spenningsavvik vil kunne karakteriseres som en sikkerhetsmangel. Det må noe mer til før avviket kan sies å være et brudd på de krav til sikkerhet som kunden eller allmennheten med rimelighet kan kreve. Hva som skal til før spenningsavvik er å anse som en sikkerhetsmangel i forhold til produktansvaret er kommentert i forarbeidene til produktansvarsloven:

“Departementet antar at dette [sikkerhetsmangel] i første rekke kan være tilfelle ved vesentlige spenningsavvik.”⁵

At avbrudd ikke kan regnes som en sikkerhetsmangel må være klart. Produktansvaret retter seg mot skadevoldende egenskaper ved det leverte produktet. Ved avbrudd er det imidlertid ikke noe produkt som leveres og det kan dermed ikke anse for å foreligge noen sikkerhetsmangel.

Avbrudd regnes aldri som sikkerhetsmangel.

Feil ved ledningsnett eller installasjoner vil i seg selv ikke føre til at nettselskapet kan bli ansvarlig etter produktansvaret. Slike feil må i så fall føre til en sikkerhetsmangel ved den elektriske kraften for at dette ansvaret skal kunne ble aktuelt:

“Ansvar for skader som oppstår som følge av feil ved ledningsnettet eller andre elektriske installasjoner, vil normalt heller ikke kunne bygge på produktansvaret for elektrisk strøm, med mindre en slik feil igjen fører til en sikkerhetsmangel ved den elektriske strømmen som sådan.”⁶

Særlig viktig i forhold til skader forvoldt av elektrisk kraft, er at man kun er ansvarlig for skader som følger av vanlig bruk. Bruk av elektriske anlegg og kontakt med strømførende ledninger el på en måte som ligger utenfor det som er en rimelig og påregnelig bruksmåte sett fra nettselskapets side, vil ikke utløse ansvar etter produktansvarsloven.

Hvilke skader omfattes av produktansvaret?

Produktansvarsloven gjelder skader på person eller ting. Ansvaret gjelder imidlertid ikke for alle tingskader. Produktansvarslovens ansvarsregler gjelder kun skade på ting som *“er av et slag som normalt er bestemt for privat bruk eller forbruk, og ble brukt av skadelidte hovedsakelig til privat bruk eller forbruk”*, jf produktansvarsloven § 2-3. Det har derimot ikke vært meningen å verne bedrifter og næringsdrivende med regler om objektivt ansvar.

En viktig begrensning i nettselskapets ansvar etter reglene om produktansvaret er at det ved skade på ting alltid skal gjøres et fradrag for et beløp på kr 4 000,-. Dette får den konsekvens at småkrav avskjæres.

---

⁵ Ot prp nr 72 (1991-92) s 28.

⁶ Ot prp nr 72 (1991-92) s 28.

Produktansvaret:

"Egenandel" på kr 4 000,-.

For at nettselskapet skal være ansvarlig for slike småkrav må altså de alminnelige erstatningsvilkårene i nettleieavtalen være oppfylt.

KORT OM FORHOLDET TIL FORSIKRINGSSELSKAPER

I den grad en kunde, fremfor å gå direkte på nettselskapet, har krevet eventuelt tap dekket av forsikringsselskapet sitt, vil det aktuelle forsikringsselskapet ha anledning til å kreve regress hos nettselskapet.

Nettselskapet vil kun være forpliktet til å gjennomføre et slikt regressoppgjør dersom vilkårene for ansvar overfor den aktuelle kunden er oppfylt.

Når reglene for nettselskapenes ansvar overfor forbrukerkunder nå har blitt betydelig skjerpet er det grunn til å tro at nettselskapene også vil kunne oppleve en relativt markert økning i antall regresskrav fra forsikringsselskapene. I praksis kan man derfor få en situasjon der det i realiteten er nettselskapene som fungerer som "forsikringsselskap" overfor kundene hva gjelder skader som følge av forhold i det elektriske overføringsnettet.

Etter vår oppfatning er dette noe som igjen burde kunne få innvirkning på den forsikringspremien de ulike nettselskapene betaler til eventuelle egne forsikringsselskap. Dersom nettselskapene i fremtiden merker en betydelig økning i antall regresskrav fra forsikringsselskapene kan det derfor være grunn til å ta opp med sitt eget forsikringsselskap det ikke dermed kan være grunnlag for en reduksjon i den forsikringspremie man selv betaler til sitt eget selskap, all den tid nettselskapet i realiteten må sies å ha overtatt en del av forsikringsselskapets forpliktelser overfor sluttbrukerne.

* * *